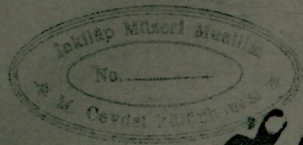

۲۹ اگستوس ۱۹۱۸

صافی : ۵۹

اوجنی جلد

تیکلی محبوعہ

آلفه سحاجو . بو عصرک زيانلری اڭ چوق يزدہ کندی کوستریور . معنی قیلمری منفعت کوزلکی آرقه سندن سیر ایدن ، ایلمک ، کوزلک ، دوشغرونی مفهولمرنی مادیات ترازسیسه اولمکه آلیسان بر نسل پشدردک . اولره برله کوزک آراسنده مادیاتنه باشقه ، کوزک کورمه دیک ، اڭ دوقو نادینی بر چوق حقیقارده موجود اولدنی اوکرمه . هرشیدن اول بوتون دورنی ، معضل حیاتیله برده انسان موجودنی وار اولدنی کوستریک ، بوجو دینی ایضاح ایلک لازمد . بولک ایچون جبرالری بوزولان بوتون علمیری « انسانیات » ، دوغری چورمه . مثبت علملرک یا کاش تقسیسه ایانی ، اخلاقی ، ذوق زهره یلمه . بولکونی معارفدن بکده کیمز خدمتار بونلرد .

نجم الدیر صاده

سکاینج

قانی سلاله سنک اسکیلی و شرفی

عنانلی تاریخلری ، عثمان غازیک (قانی) سلاله سندن اولدینی سوله مکه آکتفا ایدهرک ، بوسالهلک تورک تاریخنده نه قدر قدیمی و شرفی بر موقی بولوندینی تدقیقه لزوم کورمه شلارد . حال بوک کتبخانه لرمزده ک تورکیه ، عربیه و عجمیه تاریخارده بو خصوصه دائر خیلی مهم و تیقلر وارد . دولتری تأسیس ایدن و ملزمک مایه الاتخاری اولان بو میجل خاندانک اصنی آراق و شجره سنک منبه قدر چیقمی ملی و وطنی برولیفه مژد . (جامع التواریخ) کورده اوغوز خان دی ؛ آئی اوغلندن اڭ بووی (کون خان) دی ؛ کون خاڭده دورت اوغلندن اڭ بووی (قانی) خان دی . اوغوزخانک بکرم دورت طورونندن ، اوغوز ایلک بکرم دورتی بوی وجوده گلشدی . بکرم دورت بولک برنجیسی اولان (قانی بوی) ، اوغوزخانک طورونلری آراسنده ک بوکری بولونان ، ایشه بو قانی خاندن تاسل ایشدی .

(سلجوقانه) اوغوزخانک وصیتی آکلایترکن شوله بیور : « (خان) وصیت مویجیه کون خان اول . انرک آردنجیه اوغلی قانی خان اول . مادامک قانی صویدن خان وار اولا بابات خان اولیا ، مکر کیدو بوینه بک اول . قانی خان اولونی بابات صاغ قول بکلر بکسی اول . سول قول بکلر بکسی بایندرد . اشبو ترتیبه انا وارکن ایچا اغاقلی ایچا ، یعنی اولو قرداش وارکن کچی قرداش بک اولیا . قانی خان خان اولونی اونا کی بوی صاغ قولنه و اونا کی بوی سول قولنه طووالر . و آئی بویلدن ک عمو اوغلانلرد ، برسی صاغ قولنه طووالر ، بری خانلر قانی بوینه قارشو قوشا ، اکسی قراول ، اکسی جیداول اولانرا . اما قراول بائی و آغاسی قیوقوردی .

آناسندن سوکره چوق زمان قانی خانلر خانلی اولدی . بو سوزلردن آکلایشیلورک اوغوزخانک وصیتیه خانلی قانی سلاله سنک ایلدرد ، ناصلک اوزون مدت بوسالده قالدرد . فقط ، بالاخره برطاق اغتیارلر نتیجه یی اولدق خانلی (سالور) بوینه ، اولدن سوکراده (قتی) بوینه کچشدر . اوغوز خانلنک نفق بوینه کیمه سیله ، سلجوق سلطنتی باشلادی . چونکه ، سلجوق خاندانی قتی بوینه مشوبدی ، حال بوک اوغوزخانک وصیتیه کورمه ، قانی بوی خانق سلاله سی تشکیل ایدهرک ، قتلر یعنی سلجوقلر قراول بکی قاله جلدردی . معمایه ، قایلرک بو حقن هرکس بیلیوردی . ایرکچ ، خاقانلک ینه قانی بوینه رجوع ایدهرکچ خبر وریلر واردی . مثلا ، (کتابده دورقودی شفاهی اولدق ترتیب ایدن (قورقود آنا) آدل مشهور اوزان یعنی خلقی شاعری بوخیری چوق زمان اول ویرمشدی . قورقود آتالک طورونلردن اولوب بو ذاته (دهمه) دورقود (دیی) (اوزان) (کتابک دورقودی یازمش یاخود سوله یوب یازدیرمشد) بو کتابک مقدمه سنده بوخیری شوله ذکر ایدیور : « رسول علیه السلام زمانه یقین بیات بویندن قورقوت آنا دیرلر برار فوبدی . اوغوزک اول کشتی تمام بیلیجیسیدی . نه درسه اولوردی ، کابونه درلو خبر سولاردی . حق تعالی اڭ غایب ایلان ایدردی ، دورقوت آنا ایلدنی : آخر زمانده خانلی کرو قایبه کدکسه لارلندن ایله آخزمان اولب قیامت قوچیه . » کتابی یازدیران اوزان شو سوزلری علاوه ایدیور : « بودیدوکی عثمان نسیدر . ایشده (ایشته) سوریوب کیده بودر . »

بو وسیقه لردن آکلایشیلورک اوغوزلر ، خاقانلک بپادینه اولدنی کی ، نهایتده قانی سلاله سنک اولدینه قانیدیلر . چونکه ، اوغوز تورومی ، خاقانلی حقن بو سلاله ی ویرمشدی . اسکی قوملرک عقایدنه ، استغباله وقوعه کله جک حالاره دائر بعض اعتقادلر واردرک بونلره (دینلر تاریخی) نه عاڭ کتابلرده (اسفاقولوی = انجنامه) نامی وریلیر . موسولرک (مسیح) ی ، اسکی ایراتیلرک زردشتک اولغی (ساوشیات) ی بکلملری کی . اسکی تورکرده ده خلقت انجنامه سی فیزل المایه کیتمک ، اوزانلرک انجنامه سی ایسه خاقانلک قایلره انتقالیه تورک شوکتک یکیدن باشلایه جی قیامته قدر دوام ایدهرک اعتقادلردن عبارتدی . دیک که تورکر ، عثمان غازیک ظهورندن چوق زمان اول ، عثمانی دولنک تشکیکی بکلپورلدی .

شیدیدیه اڭدک قایلرک تاریخده کیملر اولدینی آرایلم . (ده کینی) نه کورده (اوغوزخان) چین مورخلریک (منه) نامی ویردکلری تورک قهرمانلرد ، بودات ، میلادن ایکی یوز دوقوز سنه اول حکمدار اولمشدی . چینلرک (منه) به عطف ابتدکاری بوتون ایشلر ، نورکر طرفندن اوغوز خانه اسناد اولونان وقعه لرک عیندر . بو مطابق باشقه برمهاله

تقصیلر اثبات ایدهرکیمزدن ، بوراده (ده کینی) نک روایتی عیناً قبول ایله آکتفا ایدیور . (منه) اوغوزخان اولونجه ، (قون) دولنک حکمدارلری (قانی) سلاله سنسوب اولغی لازم کلیر . چونکه ، عنتمیه کورده اوغوزخانندن سوکره سلطنت قانی سلاله سنه کچشدی . (منه) نک سلاله سی شالی قونلرده ، میلادک دوقسان اوچنچ سنه سنه قدر دوام ایتدی . اوغوز خان عنتمه سنه کورده ، اوغوز دولتی (ایلخان) نامندک خاقانک زماننده تاتارلر طرفندن باسقییه اوغرا بریق عمو اولمشدی . باسقیینن یالکز ایلخانک اوغلی (قایان) قازده سنک اوغلی (نوکوز) ایکی قیزله برابر قورقوتلر ، داغلر آراسنه قاجیرق (ارکته قون) نامی وریلن مهرطرق قایلی بر وادی یی بوردایدینه رک اووراده ترتیب ایدایشلردی . کوریورک ارکته کونه کیردن برنسک اسمی (قایان) یعنی (قانی) دو . چین مورخلرینه کورده ، چینلر ، سینه یی تاتارلرله برلشهرک شالی قون دولته نهایت ویردیلر . اوغوزلرک ارکته کونه کیرمه سیله ، شالی قون دولنک لغوش اولمسی ، کرک (ده کینی) جه وکرک (نهقر قاهون) جه عینی وقعه در . اوغوز عنتمه سنه کورده ، اوغوزلر دورت یوز سنه سوکره ، برده میرچیک رهبرکلیله ارکته قونن چقیدیلر و ملکلرینی تاتارلرک الدنن قورنادرلر . چین مورخلری ایسه ، آتانی داغلرله ظهور ایدن توکولرک یعنی کوزک تورکرک (تومهن) قومانداسنه میدانه چیققلارینی خبر وریور . (تومهن) اوزمان خاقانلی موعنده بولونان جوجوش تاتارلریک حکمدارینک قیزی ایستر . جوجوشن خاقانی ، قیزی برده میرچییه ویرمه بجکی سوله یکه ایلیجیلری اعاده ایدر . تومهن تاتارلرک حرب آچهرق اونلری مغلوب ایتدیکندن ، تاتار خانلی آخار ایلهر . بوسورته ، میلادک ۵۵۲ تاریخده خاقانلک جوجوش تاتارلردن نکرا تورکرک کیدیک آکلایشیلور . معمایه ، ارکته قونن چقان تورکر ، (قایان) له (نوکوز) ک طورونلری اولدنی ایچون ، باشلرده قایلرک بولونعسی لازم کلیردی . بو خصوصه چین تاریخلرده بر روایت یوقده ، جنکیز خایلرک یازدیرقلری تاریخلرده بو جهتده تصرع ایدیلیر . جنکیزخانک طورونلری ، موقلری تحکیم ایچون ، حاکم اولدقلری قوملرک اعتقادلرینه کورده لژاندلر ترتیب ایتمی اصول اتخاذ ایشلردی . بوندن دولا ییدرک موغول سلالته قان بودیت موغوللر ایچون « سانان سه چین » طرفندن یازیلان تاریخده ، جنکیز خان « بودا » سلاله سندن کوسترلشدی . چونکه ، بو تونکده مقدس بر نسب آتقی ، بودا سلاله سندن عبارت اوغولیلردی . ایلیغایلرک حاکم اولدنی تونکده ایسه ، اکثریت اوغوز تورکرلرده ایدی . بوکا بشاءدک که غازان خاڭک امریه یازیلان « جامع التواریخ » آدل کتایده ، موغوللر ، ارکته کونه کیرن اوغوزلردن نشئت ایتدیریلدی . بالاخره روضه الصفا ایله شجره کوریه ، اذبه خاڭک

لرخان» و «مغول خان» نامیده یکی اوغلی اولدینی
قی اورتیه آتدیق اوغوزلری مغوللرک برشمه سی
کوستردیلر. بوتون بو غیرتلر، چنکیز خایرک
بوغانی اوغوزخان سلاله سرباط ائک خصوصندکی
لرخی کوستریر .

وغول عتمه سنده ارکنه قوندن چیقان سلاله ناک
ماراری آراسنده «دوتومین» و «تومنه» اسلاری
لورکه بولرک ایکینسده «تومن» دن اشتقاق
کی آشکارد . عینی زمانده ارکنه قوندن چیقان
به « قابات » نای و بریلیورک « قای» گله سنک
بو شکندن عبارتدر. ایاوغازی شیرتورکی ده
بات « گله سی شوبله تفسیر ایدیور : « بویاتک
سی بالاده بیان قیلندی . بونده دخی ذکر
که طاغدن چیقان سیله مغول قیان دیر. قیات
جمیدر . قیاتک اصل معنای زورلو پورک
لدو . زیرا طاغدن آقان سیل سربعدر . آنک
ن اول اسی قوی عشاردر . ارکنه قون ایچنده
اولاینه قیات دیدیلر .

شیرتورکیه ، وفق باشارجمه سی، صفحه ۹۱»
بو افاده دن آکاشیلدیفته کوره ، ارکنه قوندن
ن سلاله ناک « قیات» یعنی « قای» نامی طاشیدینی
شیلور. اسکی تورکجه ده « قوی ، قون، قویون»
گله بر معنای اولدینی کی « یی ، بابات ،
کی گله رده عینی معنای دلالت ایدردی .
« قای، قای ، قایان ، قیات ، گله رده
اسک مختلف شکلرندن عبارتدر .

چنکیز خاگ مغول اولدینی و مغوللرک تورکاندن
بوون آیری بر قوم بولدینی معلوم ایکن ،
بوتیلرک، ده لرخی «تومن»، « قای» و «اوغوز»
ربط ائکجه چالیشیلر ، تورکر آراسنده
فت سورمک حنک یا لکر قای سلاله سه عاید
بنی کوستریر . چنکیز خایرک، صرف سلطنتلری
روغ کوسترک ایچوندکر ، چنکیز خاگ نسبی
بولنده « بودا » یه ایصال ایشکاری کی ،
ک اولک سنده ده اوغوز خاله ربط ائک مجبورینی
ن ایدیلر . بو حال ، قای بونک اسکی تورک
ده نقد شرفی اولدینی کوسترکمه کاید .
ک شهبه سنک کرک اوغوز خانه و کرک ارکنه قون
اولان لژاندلری قایلرک مقبله لرخی کوسترکی
، دهده قوت کتاندکی تپه کوز حکایه سی ده
پوتن منسوب « پاسات » آدی بر قهرمانک
گشتندن عبارتدر . چونکه ، « پاسات » ،
ن سلجوک ک قارده شیدر . « قایان سلجوک» ک
ن سلجوک دینک اولدینی کتابک افاده سندن
اعلا آکاشیلور . ذاتاً دهده قوت کتاندکی ،
قهرمانک کوبک اسمی ، بوی اسندن سوکرا
کر ایدیور. مثلا « سالورقازان » ، « بوکوزمان»
« عوزاند» « سالور » و « بوکوز» گله رخی بوی
لرید . « قازان » و « امن » اسلرجه کوبک
دیر. بچارلرده ده عالمه اسمی کوبک اسمنه تقدیم

ایدر . . بناء علیه ، بزده عالمه اسلرینک «زاده»
یاخود «اوغلو» گله سنک الحاقیه برابر کوبک اسندن
اول ذکر ایدیله سی تورک عتمه سنده داهما موافقدر .
بو قاریده ک افاده لر ، عثمانی خاندانک قهرمانانه
مقبولری ساده جه اطرغلر بکدن یاخود سلیمان
شاهدن باشلامه ناک دوغرو اولدینی کوستریر .
عثمانی خاندانی میلاددن ایکی عصر مقدم جهانگیرانه
بردولت تأسیس ایدن تاریخی بر قهرمانک سلاله سه
منسوبدر. عثمانی شهبه سنی یازده جق اولان شاعرلرمن،
بو معزز خاندانک قهرمانلق داستانلری اوفوز
قارخاندن باشلامق مجبوریتنددرلر. ناصیل ده کولرک
مؤسمی اولان عثمان غازی حضرتلری ده

عثمان اطرغلر اوغلیسک
اوغوز قهرخان نسلیسک

یتیله بو حقیقی افاده بو یورمشدر .

ضیا کونک آلب

دارالفنون مدرسلرندن

ادبیات و تئاری

« شیخ غالب » دأر

[شیخ غالبه دائر آلیق سنه ایل یازیلوب
نشر ایدیلهمش برکتیازنده مستخرج]

مقد ایچون تدقیق ایده چکی صنعتکارک باشلیجه
مزاجنی بیلیم قدر مهم بر شی یوقدر . اونک حیات،
معیشت طرزی، عادتلری، اخلاق ، خصوصی حالاری
خفته معلوما نزه قدر فضله و صحیح اولورسه ،
معنوی شخصیتی اوقدر قوت و محنته یاشانه بیلیر.
بونک ایچون آردن داهما زیاده اودور آدملرینک
- بظرفانه ایلوق شریطله - مطالعه لرینه ، روایتلرینه،
خصوصی مکتوبلر ، اثر ایل صنعتکار ایدیلهمش
مزاجت لایزدر . اثر ایل صنعتکار آراسنده ک
رابطه لرک اهمیتی هیچ بر سورته انکار ایدیلهمش
بر برشورادیه محققدرک صنعتکارک حیات وطبیعی
دوغرو دن دوغریه ازلردن کشف واستخراج
قالیشیق ، « آمیل فاکه » ناک مطالعه سی وجهه ،
صحنه اوزرنده کی اویونچیلرک حرکتلری جدی صائق
کییدر .

« شیخ غالب » ک حیات و طبیعتی تدقیق ایدرکن،
« صحنه اوزرنده کی اویونچیلرک حرکتلریه ایتاق »
مجبوریتده قالدیغی سیبیتله اعتراف ائله یقدر .
وشیقلرک آرتنی و معنائلری قازیشینده ، مثلاً بوانده
بولدیز بر غزل و یا بر قصیده بزده چوق معنای
کوروندی . بونلر ، اودوردن قالش بر طاقم
روایتلر و حکایه لرده علاوه ایدیلرسه « حسن وعشق»
شاعری خفته کی معلوما نزه ک « مثبت » وصفته نقد
لایق اولاییله چکی آکاشیلیر . « ایویلیتن » ک معروف

اولانی وجهه ، انسان دنیا به کلرکن کندسیله برابر
بر طاقم ، نقیصه و منیرلرک تخمیری ده کتیرر .
سوکر محیطک تأثیراتی اولاردن برسمی اعما ، بر
قستندهده تخی وانکشافنه خدمت ایدر . بو نقطه
نظردن شیخ غالبک حیات صحنه سه بونک بر قابلیت
جولمسیله مجهز کلدیکی تصدیق ائله یقدر . « یارانچی
غیله » ناک اوندک قدر بونکک تظاہر لرته علی العاده
بر شاعرده دکل، بونک صنعتکارلرده بیله آرتصادف
اولونور . قسماً فطری اولان بومرنی تخلیه محیطه
عطف ائکک ادعای دوغرو دکلدک : « ربو » ناک
مدافعه ایتدیکی کی ، صنعتکار ایچون هیچ بر شی
طبیعی استعدادک ، الهامک برنی ملوتاماز . نسی،
نه بیلکی ، نه مهارسه ، حتی نهده محیطک دیکر
تأثیرلری ... زکین بر خیاله ، بر صنعتکار الهامنه
مالک اولارق دوغان « حسن وعشق » شاعرنده
چوچوقلقدن بری کوزه چاربان تصوف ذوقی ،
ایچنده یاشادینی مولولیک محیطی اک بوسک شکله
ایصال ایتدی . بناء علیه اونک نقیصه و منیرلری
بو تصویف و رلکندده آرامایلدیر . بعض چهلرنده
ساخته ، جعل اولقله برابر عمومیتله جدی و صمیمی
بر تصویف و رلکده درین بر غرور و اتقردحسی و بونک
بر صنت قابلیت علاوه ایدرسک ، غالبک معنوی
شخصیتی آر چوق وضوح ایله میدانه یقار . فقط
بو تصویف و رلکک ، عمومیتله شرف شاعرنده اولدینی
وجهه ، داهما زیاده فکری ، معنوی بر ماهیتده
قالاتر شاعرک حیات اوزرنده اوقدر درین ازلر
براقامدینی محققدر . داهما دوغرو سی ، غایده ک
متصوف غیله سی « حسن وعشق » ی و دیوانده ک
سائر نفیس راجه لر ی وجوده کتیرمک ایتا ایتدیکی
تأثیر ی ، اونک حیات و معیشت اوزرنده عین قوله
اجرا ایدیلهمشدر . جرعه لرده بوتون خاری کائنی
استخفاف ایله اصل حقیقه ابریشم غایبه سی تعقیب
ایدن حقیق متصرفلری نظر اعتباره آلیرسه قی،
غالبک نه درجه به قدر بر متصوف حیات یاشادینی
یک قولای آکاشیلیر . قونیه سیاحتی ، چله
چقارمسی ، مولولیک سر بوطینی ، خلاصه اونک
حقیق بر متصوف اولدینی کوستره چک بوتون دلایل،
بر مطالعه ناک قوی ازاله ایدم . حیاته ده نام بر
توازن اولامله برابر، غالب ، خاری عالمه هیچ بر
زمان بوسوتون بیکانه کلدی . اک بونک تصوف
آبدیه سی اولان « حسن وعشق » ی نه زمان یازدینی
دوشونورسه ک ، بونک دها ایتی قانع اولورز .

تواضع و اخفا ، دنیا آلاشیدن مجابت متصوفلرک
اک اسکی و عمومی اساسلرندن اولدینی حاله ، شیخ
غالب بوتون حیاته ده بو اساسلره اهمیت و برمه دی.
غرور و نفرد ، « حسن وعشق » شاعرنده اوقدر
قوتلیدی که بیک برکون سورن چله کشلک حیات
بیله اوق و ندر برمه دی. اسکی شاعرلردن آیری بر شعر
وادبی یونق، خیالیداد ایله صوماتق، « شوکتانه»
بر شعر طرزی ایجاد ائک ، « نای » به تقدیم ایلهمک
امالری هنور یک کچج ایکن اظهار ایدن شیخ